

Elżbieta Barbara Zybert
(Warszawa)

Udział bibliotek i rola czasopism rdzennych mieszkańców w zachowaniu tożsamości etnicznej i kulturowej na przykładzie kanadyjskich Inuitów

Od dawna bibliotekarze na całym świecie, a także różne organizacje narodowe i międzynarodowe zajmujące się sprawami kultury, edukacji czy bibliotekarstwa, podejmują działania na rzecz grup etnicznych i zachowania przez nie własnego dziedzictwa kulturowego. Działania takie mają stanowić przeciwwagę dla negatywnych problemów wynikających z globalizacji, związanych z nadmiernie liberalną polityką asymilacyjną, sprzyjającą zanikowi tożsamości narodowej, zagrażających ciągłości i autentyczności państw narodowych, ich niezależności oraz niszczących lokalną kulturę i tradycję¹.

Problemom szeroko rozumianych usług bibliotecznych dla społeczności wielokulturowych i wieloetnicznych wiele uwagi poświęca Sekcja Usług Bibliotecznych dla Społeczności Wielokulturowej (Library Section to Multicultural Population Section), jedna z agend Międzynarodowej Federacji Bibliotekarskich Stowarzyszeń i Instytucji – IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions). Sekcja ta, z jednej strony, popularyzuje lokalne i narodowe osiągnięcia ukazujące rolę i wkład bibliotek różnych sieci w zachowanie dziedzictwa kulturowego, z drugiej zaś wspiera przedsięwzięcia mające na celu pomoc dla prowadzonych działań biblioteczno-informacyjnych, m.in. poprzez przygotowanie wytycznych czy zorganizowanie forum dla wymiany informacji i doświadczeń, np. podczas dorocznych kongresów IFLA. Przykładem mogą być prezentowane tam wystąpienia dotyczące działań bibliotecznych na rzecz i w środowisku Lapończyków (m.in. P. Sarri²), rdzennej ludności indiańskiej w Stanach Zjednoczonych (L. Roy³, J. Whitehorse⁴), Ameryce Południowej (M.-E. Castro⁵, E. Civalero⁶, J. M. Cu-

¹ Hasło *Globalizacja* [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://pl.wikipedia.org/wiki/globalizacja>.

² P. Sarri, *Creating a Library Plan for the Sámi in Sweden* [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://www.ifla.org/IV/ifla70/papers/167e-Sarri.pdf>.

³ L. Roy, *Libraries on Tribal Homelands as Multipurpose Facilities* [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://www.ifla.org/IV/ifla70/prog04.htm-151k>; <http://www.ifla.org/VII/s32/news/s32-newsletter-Nov04.pdf>.

⁴ J. Whitehorse, *Libraries: Tools for Education and Development within the Navajo Nation* [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://www.ifla.org/VII/s32/news/s32-newsletter-Nov04.pdf>.

⁵ M. E. Castro, *Library Services in the Ashanika Indigenous Community, Amazonia, Peru* [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://http://www.ifla.org/VII/s32/news/s32-newsletter-Nov04.pdf>; <http://www.ifla.org/VII/s27/news/lac42-e.pdf>.

⁶ M.in. E. Civalero, *Indigenous Libraries, Utopia and Realisty: Proposing an Argentine Model* [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: www.ifla.org/IV/ifla73/papers/108-1.Civalero_trans-en.pdf.

evas⁷), Australii i Nowej Zelandii (O. Acevedo, K. Bresnahan⁸, D. Dorner, G. E. German⁹), Azji (H. Zhang, Ch. Zhan)¹⁰ czy Afryce (A. M. Kaniki, M. E. K. Mphahlele¹¹).

Sytuacja ludności tubylczej jest zazwyczaj bardzo trudna, zdecydowanie różni się od warunków życia oraz dostępu do edukacji wśród ludności mieszkającej w dużych skupiskach miejskich czy stanowiącej większość etniczną lub narodową. Ludność ta jest bardzo często wykluczona ze wszelkich usług publicznych, takich jak działalność biblioteczna czy informacyjna. Działania IFLA mają właśnie na celu sprzyjanie tworzeniu bibliotek gromadzących piśmiennictwo i zbiory dotyczące ludności rdzennej, dokumentujące jej kulturę i tradycję, prowadzące działalność edukacyjną na temat danej kultury, a także zaspokajające potrzeby informacyjno-biblioteczne mieszkańców.

Przedmiotem uwagi poniższego tekstu są rdzenni mieszkańcy kanadyjskich obszarów arktycznych i subarktycznych. Ogólnie, wszystkie ludy zamieszkujące Arktykę nazywa się Eskimosami¹². Sami zainteresowani mają bardzo różny stosunek do tej nazwy. I tak przez część mieszkańców tych obszarów określenie „Eskimos” jest terminem preferowanym np. wśród grupy etnicznej jupik (Yupik) zamieszkującej na większych obszarach Alaski i Syberii (głównie Czukotka), natomiast dla grupy etnicznej inupiaq, żyjącej na mniejszym terytorium Alaski, północnej Kanady i Grenlandii jest nie tylko nietolerowanym, ale nawet obraźliwym¹³. Jak podaje Sharon Rankin, druga grupa woli nazwę Inuit (Inuk – człowiek, Inuit – ludzie)¹⁴, choć poprawnie polska nazwa tej grupy etnicznej powinna brzmieć Inukowie¹⁵.

Inuici są grupą etniczną bardzo rozproszoną, zarówno w sensie geograficznym, jak i politycznym: „Żyją na dwóch kontynentach, na obszarach Kanady, Stanów Zjednoczonych, Rosji i Danii, na bezkresnej, lodowej pustyni, rozciągającej się od Cieśniny Beringa aż po fiordy Wschodniej Grenlandii”¹⁶. Ich liczbę określa

⁷J. M. Cuevas, *The Indigenous Culture Library Project in Argentina* [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://www.ifla.org/IV/ifla70/prog04.htm-151k>.

⁸O. Acevedo, K. Bresnahan, *Providing and Promoting Public Libraries Services to a Cultural Diverse New South Wales* [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://www.ifla.org/VII/s.32/conf/Acevedo Bresnahan>.

⁹D. Dorner, G. E. Gorman, *Indigenous Knowledge and the Role of Information Literacy Education* [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://www.ifla.org/IV/ifla74/index.htm> Meeting: 90 Quebec.

¹⁰*Libraries and Literacy, A Preliminary Survey of the Literature* [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://www.ifla.org/IV/ifla66/papers/122-139e.htm-93k>; H. Zhang, Ch. Zhan, *A Library's Efforts en Route to Salvaging a Vanishing Culture* [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: http://www.ifla.org/IV/ifla73/papers/108-1.Zhang_Zhan-en.pdf; P. Ranasinghe, *Preservation and Provision of Access to Indigenous Knowledge in Sri Lanka* [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/106-Ranasinghe-en.pdf>.

¹¹A. M. Kaniki, M. E. K. Mphahlele, *Indigenous Knowledge for the Benefit of All: Can Knowledge Management Principles be Used Effectively?* „South African Journal of Libraries and Information Science” 2002, no 68 (1), s. 1-15.

¹²Hasło *Inuici* [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Inuici>.

¹³Tamże.

¹⁴S. Rankin, *Canadian Inuit Newspapers and Periodicals: Past, Present and Future* [online]; [dostęp 18.01.2009]. Dostępny: <http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/097-Rankin-en.pdf>.

¹⁵Hasło *Inuici*...

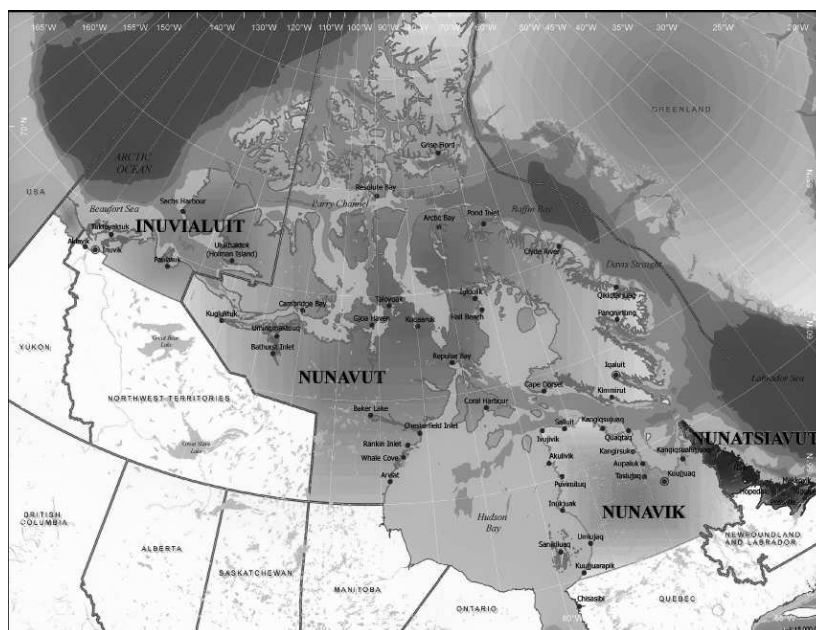
¹⁶*Inuici*: [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://www.malamuty.om.pl/html>.

się ogółem na 100 tys.¹⁷, natomiast Inuici kanadyjscy to (wg *Inuit Statistical Profile* z 2007 roku) 45 075 osób, z czego 81% mieszka w jednym z czterech rejonów inuickich na terenie Arktyki¹⁸.

Tereny zamieszkałe przez Inuitów (co ilustruje Mapa 1) to:

Mapa 1

Mapa terenów zamieszkałych przez Inuitów kanadyjskich
(Inuit Settlement Area)

Źródło: <http://www.ainc-inac.gc.ca/ap/in/irs/faq-eng.asp>.

- Inuvialuit Settlement Region (Kanadyjskie Północnozachodnie Terytoria), żyje tam około 3000 Inuitów mieszkających w 6 wspólnotach;
- Terytorium Nunavut (Central arctic), autonomiczny region utworzony 1 kwietnia 1999 roku. Ma on największą populację Inuitów w Kanadzie, szacowaną na około 22 500 osób, mieszkającą w 26 wspólnotach;
- Nunavik (Eastern arctic) w prowincji Quebec, zamieszkały przez 8700 Inuitów, żyjących w 14 nadmorskich skupiskach;
- Nunatsiavut, obejmujący północne obszary Labradoru, zachodnie tereny prowincji Nowofundlandia i Labrador, na których mieszka 2300 Inuitów w 6 nadmorskich skupiskach¹⁹.

¹⁷ Tamże.

¹⁸ <http://www.collectionscanada.gc.ca/caninfo/ep030.htm-146k>.

¹⁹ S. Rankin, *Canadian Inuit...*

Inuici żyją w nomadycznych grupach, choć powszechne staje się zaprzestanie koczownictwa, co jest uznawane za najgłębszą kulturową rewolucję tej grupy²⁰. Jeszcze do niedawna byli prawie całkowicie samowystarczalni. Utrzymywali się głównie z polowań, początkowo na wieloryby, i rybołówstwa. Później podstawowym źródłem ich utrzymania stało się polowanie na renifery i foki, zapewniające nie tylko pożywienie, ale także dostarczające towarów do wymiany handlowej. Zmniejszenie w latach 30. XX wieku zapotrzebowania na towary dostarczane przez Inuitów i, tym samym, ograniczenie handlu przy praktycznej niemożliwości powrotu do dawno zapomnianej tradycji, wywołało ostry kryzys społeczny wśród Inuitów, trwający do lat 70. XX wieku. Jego skutkiem był głód, zwłaszcza że pomoc rządu kanadyjskiego, zwiększona po II wojnie światowej, zapewniała jedynie podstawowe środki do życia. Wywoływało to wśród Inuitów poczucie zniechęcenia oraz prowadziło do dezintegracji rodziny i oderwania od tradycji, zwłaszcza, że wprowadzony przymus szkolny zmuszał ich do oddawania swych dzieci do odległych szkół, lub zamieszkania w budowanych przez rząd osiedlach²¹.

Ponieważ ich umiejętności sprowadzały się głównie do polowań, nie wypracowali żadnej trwałej kultury materialnej, ani formy sztuki i groziło im wyginięcie. Szczęśliwie udało się wytworzyć produkt regionalny – cieszące się popytem rzeźbione w szarym lub ciemnozielonym steatycie figurki arktycznych zwierząt, dzięki czemu zaczęli zarabiać na sobie²².

Zasadniczym elementem kultury Inuitów była bardzo silna i doskonale rozwinięta tradycja ustna obejmująca przekazywane z pokolenia na pokolenie piękne legendy, podania, baśnie, bajki czy piosenki, które starsi członkowie rodzin opowiadali, śpiewali w języku Inuktitut podczas rodzinnych czy wspólnotowych spotkań. Zapewniały one pokoleniowe przekazywanie wierzeń, wartości czy symboli. Kultura Inuitów jest bardzo ciekawa, a jej utrzymaniu sprzyja funkcjonowanie we wspólnotach myśliwskich i w rodzinach wielopokoleniowych żyjących pod jednym dachem, stanowiących jedyną organizację społeczną. Kultura ta pielęgnuje takie obyczaje jak wspólnota posiadania i brak własności prywatnej, obdarzanie autorytetem osób starszych posiadających duże doświadczenie myśliwskie (umeliq) czy piastujących specjalną pozycję w grupie (np. szamani, tzw. angakok)²³.

Interesujący, z punktu widzenia zachodniej (europejskiej) pedagogiki, jest brak władzy nad dziećmi i dostępna im swoboda wyboru przez nich rodziny, do której chciałyby należeć. Ta możliwość wiąże się z pielęgnowaną przez Inuitów wiarą w reinkarnację oraz przekonaniem, że duchy przodków wstępują w ciała dzieci i tym samym nie wolno się im sprzeciwiać. Jednak mimo dużej swobody (a może właśnie dlatego), były one posłuszne rodzicom.

Pozycja mężczyzn w grupie jest uprzywilejowana, co wynika m.in. z faktu, że jako myśliwi, zdobywający pożywienie zapewniają przetrwanie wspólnoty. Stąd w przeszłości starano się zachować równowagę liczebną między kobietami i męż-

²⁰ O. Budrewicz, *Inuici z bieli* [online], [dostęp 15.01.2009]. „Wprost” 2005, nr 11 (1163). Dostępny: www.wprost.pl/ar/74449/Inuici-z-bieli/?l=1163-73k.

²¹ Hasło *Inuici* [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Inuici>.

²² Tamże.

²³ Tamże.

czyznami poprzez zabijanie dziewczynek. Także zazwyczaj w spotkaniach dotyczących łowów, odbywających się w budynku centralnie usytuowanym na terenie osady (karigi), nie uczestniczyły kobiety.

Powszechnie znana jest gościnność Inuitów, czasem przybierająca zaskakującą dla Europejczyków formę, np. wymiana żon jako objaw braterstwa między mężczyznami. Nie obce Inuitom jest wielożeństwo, chociaż obecnie, przy trudnej sytuacji ekonomicznej, nie każdy z nich może sobie pozwolić na więcej niż jedną żonę. Ale także w stosunku do kobiet przyjmuje się, że małżeństwo nie ma charakteru dożywotniego i Inuitka może zmienić męża, jeśli uważa, że w danym związku nie jest szczęśliwa²⁴.

Pod koniec XIX i na początku XX wieku ekspedycje arktyczne, np. Knuda Rasmudsen, Franza Boasa czy Diamonda Jeannesaa zapisywały inuicką poezję i pieśni. Przybycie na tereny Arktyki misji chrześcijańskich i prowadzona działalność ewangelizacyjna spowodowały m.in. konieczność przygotowania transkrypcji tekstów Pisma świętego na pisemną postać języka Inuktitut²⁵.

Pierwszymi, którzy podjęli próbę zapisu kandyjskiego dialektu inuickiego przy wykorzystaniu znaków alfabetu łacińskiego, byli misjonarze z Moraw, którzy przybyli na Labrador z Grenlandii w 1771 roku. Pismo to jest znane jako „Inuktitut wg ortografii łacińskiej” („Inuktitut Roman orthography”). Natomiast pod koniec XIX wieku anglikański misjonarz Edmund J. Peck dokonał transkrypcji części tego morawiańskiego tłumaczenia używając odpowiednich znaków graficznych. Ten system zapisu, stosujący ortografię sylabiczną nazwany został „Inuktitut”²⁶.

W latach 70. XX wieku inuickie stowarzyszenia podjęły działania standaryzujące różne systemy zapisu. I tak na Labradorze i w Inuvialuit wykorzystywana wersja używa znaków łacińskich, natomiast w Nunavut i Nunavik stosowany jest system stosujący ortografię sylabiczną. Te znormalizowane ortografie są obecnie wykorzystywane do wyrażania w pisemnej wersji mówionych kanadyjskich dialektów inuickich. W następnych dekadach, wraz pojawieniem się znaków sylabicznych w maszynach do pisania, procesorach tekstów i w komputerach, nastąpiły warunki sprzyjające wydawaniu czasopism w języku Inuktitut²⁷.

Trudno nie docenić znaczenia słowa drukowanego w życiu każdej grupy społecznej, także dla Inuitów, gdyż zapewnia możliwość utrwalania myśli ludzkiej i przekazywania jej na odległość. Czasopisma są zapisem współczesnych wydarzeń pokazujących nie tylko to, co miało miejsce, ale także, jakie były oceny, komentarze i odczucia ich dotyczące²⁸. Coraz powszechniejsze wykorzystywanie elektronicznego nośnika przekazu zwiększa zasięg ich oddziaływania, szybkość komunikowania, ale także zapewnia stosunkową łatwość w dotarciu do nich. Czasopisma zawierające wiadomości o bieżących wydarzeniach stanowią ważne źródło informacji ułatwiające codzienne funkcjonowanie. Ułatwiają i intensyfikują wymianę informacji i upowszechniają podejmowane inicjatywy, sprzyjając tym

²⁴ Tamże.

²⁵ S. Rankin, *Canadian Inuit...*

²⁶ Tamże.

²⁷ Tamże.

²⁸ A. McKenzie, *A Window on to the World: Newspaper Collecting in the National Library of Australia* [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://www.ifla.org/IV/ifla65/papers/138-140e.htm-47k>.

samym aktywizacji i współpracy środowiska, nie tylko najbliższego, w którym są wydawane, ale także dalszego. Informują o różnych imprezach organizowanych na danym terenie, w których uczestnictwo przyczynia się do integracji ludności i służy realizacji celów społecznych i edukacyjnych.

Ilustracja 1

Pismo Inuitów w wersji sylabicznej i wg ortografii łacińskiej

English	Δ Δ ^h N D ^c	Inuktitut
Hello	Δ Δ	Ai
How're you?	ʼb Δ Δ ^h P ^c	Qanuikiit?
I'm fine	ʼb Δ Δ ^h P ^c D ^c ʼl	Qanuigitunga
What's your name?	P Δ Δ ^h Δ ^c	Kinauviit?
Thank you	Δ Δ ^h P ^c ʼl	Nakurmiik
You're welcome	Δ Δ ^c Δ ^c	Iaali
Yes	Δ ^c	Aa
I don't know / maybe	Δ ^c P ^c	Aatsu
No	Δ Δ ^c b	Auka
Goodbye	Δ ^c P ^c Δ Δ	Atsunai
I want to take your picture	Δ ^c P ^c Δ Δ ^c P ^c L Δ ^c P ^c	Atjiliurumavagit
I'm hungry	b ^c D ^c ʼl	Kaatunga
I'm cold	ʼP Δ Δ ^c P ^c ʼl	Qiujavunga
It's cold	ʼP Δ Δ ^c P ^c Δ ^c D ^c ʼl	Qiujanarturq
Help!	Δ b Δ ^c C Δ ^c !	Ikajurtau!
Did you make this?	P Δ Δ ^c Δ Δ ^c Δ Δ ^c Δ ^c	Una Sanajaviniit?
How much is it?	ʼb Δ ^c P ^c Δ ^c D ^c	Qatsirartu?
How many?	ʼb Δ ^c P ^c	Qatsi?
I'm not feeling well.	ʼb Δ Δ ^c P ^c ʼl	Qanimavunga
What is it?	P Δ Δ ^c Δ ^c	Sunaunaa?
Where's the hotel?	P Δ ^c Δ ^c C Δ ^c Δ ^c	Sinittavili?
Where's the store?	Δ Δ ^c Δ ^c Δ ^c Δ ^c Δ ^c	Niuvimiavili?
Where am I?	Δ Δ ^c Δ ^c Δ ^c ʼl	Nanikunga?
I want to go by dogsled	ʼP Δ ^c P ^c Δ ^c P ^c Δ ^c ʼl	Qimutsikurumavunga
I want to telephone	P Δ ^c Δ ^c Δ ^c Δ ^c Δ ^c ʼl	Uqaalagumavunga
I want to go fishing	Δ ^c b Δ ^c Δ ^c Δ ^c Δ ^c Δ ^c ʼl	Iqaluniarumavunga
I want to go caribou hunting	D ^c Δ ^c P ^c Δ ^c Δ ^c Δ ^c ʼl	Tuktusiurumavugna
I want to go camping	L ^c b Δ Δ ^c Δ ^c ʼl	Maqaigumavunga

Źródło: http://www.inuulitsivik.ca/d_inuktitut_e.htm.

Jednak z punktu widzenia rozproszonych grup etnicznych, które, jak w przypadku Inuitów, częściowo odeszły od tradycyjnych form funkcjonowania i pod wpływem kontaktów z kulturą i zwyczajami masowymi zmieniły swój tryb ży-

cia, czasopisma pełnią jeszcze dodatkową rolę. Stanowią doskonałe medium wpisujące się w ochronę i zachowanie ich dziedzictwa kulturowego, obejmującego nie tylko wszelkie wytwory kultury materialnej, ale także duchowej i społecznej. Przypominają i utrwalają ideologię oraz normy moralne, które kształtują systemy wartości pożądane ze wspólnotowego punktu widzenia. Służą budowie silnej i trwałej emocjonalnej więzi duchowej, opartej na świadomości pochodzenia, więzach krwi, kultury wspólnoty etnicznej i zamieszkiwaniu tego samego terytorium. Umożliwiają pielęgnowanie wierzeń, zachowań, religii i wspólnego języka, podtrzymywanie pamięci o przodkach i troskę o żywych. Zapewniają zapis i przetrwanie etnicznej kultury oralnej, utrwalają zachowania ludzkie, pieśni, legendy, mity, obrzędy i zwyczaje czy modę panujące wśród Inuitów. Służą wzmocnieniu plemiennych więzi, walce o przynależne im prawa i ochronę ich arktycznego środowiska naturalnego. Sprzyjają prezentowaniu i promowaniu lokalnej twórczości, oryginalnego stylu budownictwa czy specjałów lokalnej kuchni. Tym samym przyczyniają się do identyfikacji etnicznej, zachowania tożsamości i podtrzymywania wspólnotowej tradycji.

Czasopisma etniczne informują o ważnych dla danej grupy instytucjach i organizacjach działających w danym środowisku i podejmowanych przez nie przedsięwzięciach w sferze kultury i edukacji.

Periodyki, co szczególnie ważne wśród dzieci i młodzieży, mogą służyć afirmacji etniczności będącej wyrazem dumy i dobrego samopoczucia wynikającego z przynależności do danej wspólnoty, jej historycznego i kulturowego dziedzictwa i objawiającego się chęcią posługiwania się jej językiem oraz posiadania przyjaciół spośród członków własnej grupy. Mogą minimalizować tendencje do ukrywania własnej etniczności, kompleksy i uczucia niższości, jakie wynikają z faktu przynależności do konkretnej grupy narodowej, niechęci i irytacji, jakie wywołują kontakty z członkami macierzystej zbiorowości etnicznej²⁹.

Z drugiej strony, czasopisma, ze względu na wzajemne przenikanie się kultur, zdobyczy i osiągnięć technologii, przybliżają życie poza własną osadą, grupą i pozwalają na akulturację w innych środowiskach bez gubienia własnej tożsamości.

W latach 80. i 90. XX wieku nastąpił znaczny rozwój czasopism pisanych i publikowanych we wspólnotach Inuitów. Analiza spisów bibliograficznych dokonana przez Sharon Rankin z Biblioteki Uniwersytetu McGill w Montrealu pod kątem obecności w nich czasopism inuickich pozwoliła na ustalenie w przybliżeniu ich liczebności³⁰. I tak w zestawieniu bibliograficznym Alberta C. Heinricha, opublikowanym w 1973 roku w naukowym czasopiśmie „Canadian Ethnic Studies” wymienionych jest 10 tytułów czasopism. Hugo McNaught, który badał historię prasy w Northwest Territories w okresie między rokiem 1945 a 1978, dla potrzeb swojej pracy naukowej zanotował 14 czasopism opublikowanych na terenie Inuvialuit Settlement. Zaszeregował je do 6 kategorii: szkolne, rządowe, specjalne, oświaty dorosłych, religijne i wspólnotowe. W dysertacji Robin McGrath, zatytułowanej *Canadian Inuit Literature: The development of a tradition*, wymienia się 22 ty-

²⁹ Z. Bokszański, *Ośrodek Studiów i Badań Polonijnych* [online]; [dostęp 20.02.2009]. Dostępny: http://www.us.szc.pl/polonia/?xml=load_page&st=16158-30k.

³⁰ S. Rankin, *Canadian Inuit...*

tuły czasopism przygotowanych przez i dla Inuitów. Valerie Alia w pracy *Un/covering the north: news, media and aboriginal people*, opublikowanej w 1999 roku, wylicza 12 tytułów czasopism inuickich. Natomiast w bibliografii *Caninuit: a comprehensive bibliography of Canadian Inuit periodicals* zestawionej przez Sharon Rankin i dostępnej w Internecie, autorka wymienia 38 czasopism inuickich.

Analiza informacji dotyczących tych czasopism według kryterium formalno-wydawniczego – miejsca wydania – pozwoliła S. Rankin stwierdzić, że na terenach:

Inuvialuit Settlement Region zarejestrowano ogółem 6 czasopism, z których aktualnie ukazuje się zaledwie jedno „Inuvik Drum”. Czasopismo to pojawiło się w 1966 roku w społeczności Inuvik jako tygodnik pod nazwą „The Drum”. Od 2008 roku „Inuvik Drum” jest wydawany w wersji papierowej i elektronicznej jako jedno z siedmiu północnych czasopism publikowanych przez Northern News Services Limited. Skrócony przegląd codziennych informacji dostępny jest bezpłatnie w Internecie.

Spśród 5 zawieszonych czasopism 3 wydawane były przez organizacje misyjne:

- „Aklavik Journal. Canada's most northern newspaper”, miesięcznik publikowany w latach 50. XX wieku przez dwa lata przez Rzymsko-Katolicką Misję w Aklavik. Zawierał teksty w języku angielskim i w języku Inuktitut wg ortografii łacińskiej;
- „The Bank Lands Letter”, publikowany w języku angielskim w latach 1968-1970 przez Rzymsko-Katolicką Misję w Sachs Harbour;
- „Ilavut/Our Family”, wydawane przez Kościół Anglikański w latach 1975-1987.

Dwa pozostałe czasopisma to:

- „The Interpreter”, wydawane w latach 1975-1978 przez rząd Northwest Territories w języku angielskim oraz Inuktitut (sylabicznym) i wg ortografii łacińskiej;
- „Tusaayaksat”, dwutygodnik, którego publikację zapoczątkowano w 1983 roku przez Inuvialuit Communications Society. W takiej postaci wydawany był do roku 1990. Z chwilą utraty finansowania z funduszy federalnych przekształcił się w nieregularnie wydawany periodyk.

Nunavut, w centralnej i wschodniej części kanadyjskiej Arktyki, już od lat 60. XX wieku społeczność lokalna wydawała szereg czasopism. Ukazywały się w osadach Baker Lake, Cape Gorset, Cambridge Bay, Coppermine, Eskimos Point, Forbisher Bay, Igloolik, Pengnirtung, Pont Inlet, Rankin Inlet, Resolute Bay i Whale Cove. Ogółem w latach 1965-1980 ukazywały się 23 czasopisma o różnej częstotliwości i okresie wydawania. Obecnie wydawane są trzy czasopisma:

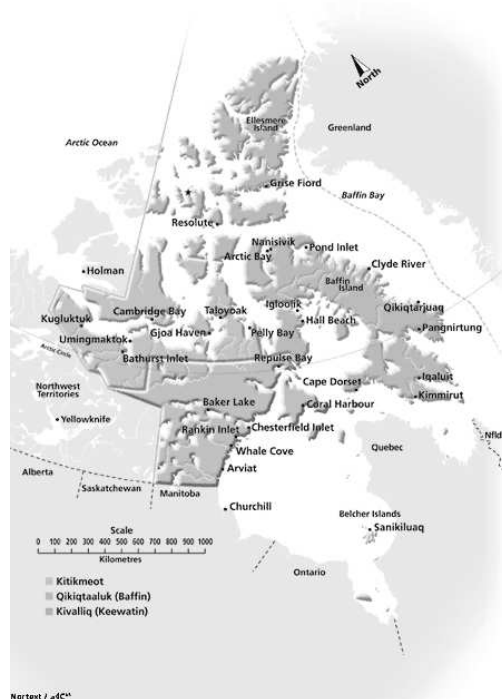
- „Nunatsiaq News”, wydawane od 1973 roku, początkowo pod nazwą „Inukshuk”, w największej osadzie w Nunavut w Forbisher Bay (obecnie Iqaluit). „Nunatsiaq News”, jest tygodnikiem ukazującym się w wersji papierowej i elektronicznej;
- „Nunavut News”, wydawane w Iqaluit;
- „Kivalliq News”, wydawane w Rankin Inlet.

Właścicielem i wydawcą tych dwóch ostatnich czasopism jest Northern News Service.

Chociaż czasopisma te są ściśle związane z określonym obszarem, to jednak ich popularność i zasięg oddziaływania wykracza poza teren Arktyki. Coraz częściej także w bibliotekach innych kanadyjskich terytoriów można odnaleźć czasopisma inuickie. Takie kolekcje znajdują się w Library and Archives Canada w Ottawie, w University of Alberta Libraries w Edmonton, w University of Calgary Library w Calgary oraz w Library of Indian and Northern Affairs Canada w Quebecu. Jeden z departamentów kanadyjskiego rządu federalnego, odpowiedzialny za sprawy ludności tubylczej i Inuitów, mający siedzibę w Hull (Quebec), posiada największą kolekcję czasopism inuickich. Cenne zbiory dotyczące ludów zamieszkujących Arktykę (m.in. Inuitów) posiada także założony w 1945 roku The Arctic Institute of North America. Są one dostępne w University of Calgary Library i możliwe do wyszukania poprzez katalog online tej biblioteki. Gromadzeniu tych czasopism sprzyja organizowanie w ostatnich latach obchodów Międzynarodowego Roku Polarnego. Rok 2008 był już kolejnym, czwartym, podczas którego realizowano szereg projektów dotyczących szeroko rozumianych problemów polarnych, także tradycji i dziedzictwa kulturowego tych obszarów³².

Mapa 2

Mapa Terytorium Nunavut

Źródło: www.nunavut.com/nunavut99/english/map.html.

³² Tamże.

W związku z utworzeniem w 1999 roku Terytorium Nunavut podjęto na szeroką skalę działania zmierzające do organizacji instytucji, których zadaniem będzie troska o zachowanie języka, kultury i tradycji Inuitów. Zwłaszcza że na terenie żadnej innej prowincji ani terytorium nie występuje sytuacja taka jak w Terytorium Nunavut, gdzie większość mieszkańców posługuje się językiem jednej grupy etnicznej. Dlatego też jednym z długoterminowych celów rządu Nunavut jest, aby do 2020 roku język Inuktitut, obok angielskiego i francuskiego, stał się językiem urzędowym Terytorium. Już teraz urzędowe dokumenty Zgromadzenia Ustawodawczego Nunavut (Legislative Assembly of Nunavut) są dostępne w 4 językach: angielskim, francuskim Inuktitut oraz Inuinnaqtun (zachodni dialekt Inuktitut, lub jak uważają inni odrębny język Inuitów zamieszkujących na zachodnich obszarach Arktyki³³). Obecnie zbiory w języku Inuktitut stanowią około 8%. Władze Terytorium zamierzają zwiększyć w tym czasie także liczbę Inuitów zatrudnionych w rządzie Nunavut do 84%. Stąd podjęte zostały działania doskonalące znajomość tego języka wśród tych pracowników, dla których Inuktitut jest językiem drugim, oraz zapoznawać Inuitów, dla których jest to pierwszy język z terminologią związaną z zarządzaniem³⁴.

Ilustracja 3

Parlament Nunavut (Legislative Assembly of Nunavut)

Źródło: <http://heterostasis.wordpress.com/2008/08/11/the-people-of-nunavut-and-greenland/>.

W 1999 roku przy Zgromadzeniu Ustawodawczym Nunavut w Iqaluit utworzona została biblioteka – Nunavut Legislative Library³⁵. Biblioteka ta adresuje swoje usługi do pracowników rządu Nunavut, personelu Zgromadzenia Ustawo-

³³ Y. Earle, *Ikajarutit: Delivering Legislative Library Services in Aboriginal Language Environment* (Nunavut, Kanada) [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/103-Earle-en.pdf>.

³⁴ Tamże.

³⁵ Legislative Assembly of Nunavut Library [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://www.assembly.nu.ca/-2k>.

dawczego, parlamentarzystów oraz wszystkich innych osób. Natomiast Oddział Informacji (Research Division) tej biblioteki obsługuje głównie parlamentarzystów³⁶. W bibliotece zatrudnione są dwie osoby władające angielskim i Inuktitut. Ponieważ istotnym problemem dla Inuitów (nie posługujących się językiem angielskim czy francuskim) jest zdobycie formalnego wykształcenia na poziomie nie tylko wyższym, ale i średnim, także w zakresie bibliotekarstwa, dlatego pełne, formalne kwalifikacje zawodowe ma jeden pracownik, drugi zaś jest przyuczony do wykonywania obowiązków.

Innym zagadnieniem ważnym dla biblioteki był wybór zintegrowanego systemu bibliotecznego. W 1999 roku, gdy biblioteka rozpoczynała swoją działalność, problem ten był nieaktualny, ponieważ żaden z systemów nie był przystosowany do posługiwania się pismem sylabicznym. Zmieniło się to w 2000 roku, kiedy opracowano System Unicode 3.0, w którym Inuktitut stał się częścią międzynarodowych standardów.

Biblioteki działają także przy Nunavut Court of Justice oraz Nunavut Arctic College.

– Nunavut Court of Justice³⁷ (Trybunał Sprawiedliwości Nunavut), mający siedzibę w Iqaluit, utworzony został 1 kwietnia 1999 roku. Jest jednocześnie sądem najwyższym i terytorialnym dla Terytorium Nunavut. W tym samym czasie zorganizowana została biblioteka prawnicza przy Nunavut Court of Justice – Law Library³⁸, która adresuje swoje usługi głównie do pracowników trybunału i sędziów.

– Nunavut Arctic College, to wyższa uczelnia inuicka, funkcjonująca pod tą nazwą od 1999 roku, od utworzenia autonomicznego Terytorium Nunavut. Wcześniej, od 1968 roku, działała jako Adult Vocational Training Centre³⁹. Kształcenie odbywa się w 3 kampusach i 24 Community Learning Centres. Kolegium zapewnia kształcenie na kierunkach ważnych z punktu widzenia społeczności Nunavut: edukacja, technologie komputerowe, biznes, ochrona środowiska, opieka zdrowotna i społeczna, handel czy sztuki piękne. Zgodnie z misją Kolegium ma ono służyć rozwojowi Terytorium odwołując się do tradycyjnej wiedzy Inuitów i ich wartości⁴⁰. Przy Kolegium działa biblioteka Nunavut Arctic College Library⁴¹, której zbiory zgromadzone i udostępniane są w bibliotekach na terenie 3 kampusów:

- Nunatta, w Iqaluit, posiadająca największą część zbiorów i pełniąca rolę biblioteki głównej. Czynna przez 32 godz. tygodniowo, także w soboty;
- Kivalliq w Rankin Inlet, czynna przez 10 godzin tygodniowo w godzinach popołudniowych;
- Kitikmeot w Cambridge Bay, dostępna także po południu przez 10 godz.

Działalność istotną dla całej społeczności inuickiej prowadzą biblioteki publiczne. Szczególnie dobrze zorganizowana jest sieć bibliotek publicznych w Te-

³⁶ Y. Earle, *Ikajarutit: Delivering...*

³⁷ The Nunavut Court of Justice [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://www.nunavutcourtofjustice.ca/>; en.wikipedia.org/wiki/Nunavut_Court_of_Appeal-29k.

³⁸ Law Library, Nunavut Court of Justice [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://www.nunavutcourtofjustice.ca/>.

³⁹ Nunavut Arctic College [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: http://en.wikipedia.org/wiki/Nunavut_Arctic_College-44k; <http://www.nac.nu.ca>.

⁴⁰ Tamże.

⁴¹ Nunavut Arctic College Library [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://www.nac.nu.ca>.

– Kugluktuk Community Library w Kugluktuk, zlokalizowana w Community Access Center;

*na terenie Kivalliq (Keewathin) działają 4 biblioteki

- Donald Suluk Library w Arviat, w budynku Donald Suluk;
- Thomas Tapatai Library w Baker Lake na terenie Jonasz Amitnaaq High School;
- John Ayaruaq Library w Rankin Inlet, zlokalizowana w Maani Uluyuk Ilin-niarvik;
- Keewathin Regional Office Library w Rankin Inlet;

* na terenie Qikiqtani działa 7 bibliotek:

- Ikpiarjuk Public Library w Arctic Bay, zlokalizowana w Inuujaq School;
- Clyde River Community Library w Clyde River, zlokalizowana w Ilisaqsivik Family Resource Centre;
- Igloolik Amitturmiut Library w Igloolik;
- Iqaluit Centennial Library, w budynku Unikkaarvik;
- Qimiruvik Library w Pangnirtung, usytuowana w Angmarlik Visitors Centre;
- Rebecca P. Idlout Library w Pond Inlet, znajdująca się w Nattinnak Centre⁴³;
- Nanisivik Community Library w Nanisivik.

Ilustracja 4

Public Library w Iqaluit

Źródło: http://mosttraveledpeople.com/_MTPLocinfo1.cfm?LOCID=127.

Biblioteki zrzeszone w NPLS oferują społeczności Nunavut dostęp do informacji umożliwiającej wszechstronny rozwój, szczególnie społeczny i ekonomiczny, oraz kulturową afirmację dokonującą się w wyniku zachowania tradycji, kultury, języków i zachęcania do kształcenia ustawicznego i alfabetyzacji. Oprócz tradycyjnych usług i działań informacyjnych biblioteki te realizują specjalne programy adresowane do określonych grup użytkowników. Np. w Rebecca P. Idlout Library w Pond Inlet prowadzone są programy dla przedszkolaków i uczniów, zajęcia

⁴³ Nunavut Public Library Services [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://www.nwtpls.gov.nt.ca/-8k>; <http://www.publiclibraries.nu.ca/about.html>.

dla grup opieki całodniowej, gromadzone są zbiory specjalne poświęcone Arktyce; w Iqaluit Centennial Library programy specjalne: dla niemowląt i godziny bajek dla przedszkolaków, a w Thomas Tapatai Library w Baker Lake programy dla dorosłych oraz rodzin dzieci w wieku przedszkolnym.

Czas pracy bibliotek jest dostosowany do oczekiwań środowiska i waha się od 14 do 30 godz. tygodniowo. Zazwyczaj placówki te są dostępne od poniedziałku do piątku, choć np. May Hakongak Community Library w Cambridge Bay działa także w niedzielę.

Sieć bibliotek publicznych, funkcjonująca w ramach NPLS, dąży do zapewnienia mieszkańcom całego Terytorium jak najłatwiejszego dostępu do zasobów bibliotecznych na tym obszarze jak i poza nim. Działalność ta prowadzona jest zarówno w formie tradycyjnej, jak i internetowej. Mieszkańcy Nunavut mogą składać zamówienia przez fax, telefon, pocztę elektroniczną lub tradycyjną pocztę. Ci, którzy nie mają biblioteki lokalnej, mogą korzystać z zasobów i usług sieci bibliotek publicznych Nunavut za pośrednictwem poczty elektronicznej. Zamówienia kierowane są do Iqaluit Office w NPLS, które przysyła użytkownikom zamówione elektronicznie pozycje.

Zasady udostępniania zbiorów są dokładnie określone; zgodnie z nimi każdy użytkownik może wypożyczyć jednorazowo do 7 książek (przy czym jedynie 3 spośród nich mogą dotyczyć tego samego tematu lub być tego samego autorstwa), 3 czasopisma, 2 audiokasety, 2 wideokasety dokumentalne oraz 2 płyty kompaktowe (CD). Jeśli potrzebne materiały nie są dostępne w żadnej bibliotece w Nunavut sprowadzane są one drogą wypożyczeń międzybibliotecznych z innych bibliotek kanadyjskich.

Biblioteki Nunavut Legislative Library, Nunavut Arctic College Library, Government of Nunavut Department of Justice Library oraz Nunavut Public Library Service zdecydowały się na wybór systemu VTLIS, a od 2004 roku tworzone są wg MARC Inuktitut rekordy w bazie danych Virtua. W dalszym ciągu brakuje haseł przedmiotowych w języku Inuktitut, choć pewną pomocą jest *Asuilaak Living Dictionary*⁴⁴.

Sieć biblioteczna Nunavut posiada katalog online (Nunavut Libraries Online), koordynowany przez centralę NPLS w Baker Lake, zapewniający dostęp do zbiorów bibliotek publicznych (NPLS) oraz do zbiorów innych bibliotek działających na Terytorium:

- Law Library, Nunavut Court of Justice;
- Nunavut Legislative Library;
- Nunavut Arctic College Library.

Opisy w katalogu sporządzane są w językach angielskim francuskim, Inuktitut (sylabiczne pismo wyświetlane w tzw. Pigiarniq) oraz Inuinnaqtun.

Biblioteki w środowisku rdzennej ludności mają za zadanie zachować kulturę, religię, sztukę, muzykę, język oraz tradycyjną wiedzę ludności tubylczej i zapewnić dostęp do niej. Tradycyjna wiedza, unikalna dla danej kultury, jest oparta na doświadczeniu, przez wieki testowana i dostosowana do lokalnych uwarunkowań kulturowych i środowiska naturalnego. Odnosi się zwykle do ukształtowa-

⁴⁴ Y. Earle, *Ikajarutit: Delivering...*

nych trwałych tradycji i praktyk regionalnych, tubylczych czy lokalnych społeczności⁴⁵. Obejmuje także mądrość, wiedzę i nauki tych społeczności zdobyte przez pokolenia, ich lokalne normy dotyczące kultury i zachowań kulturowych, wzajemnych relacji pomiędzy starszymi i młodszymi członkami społeczności⁴⁶. Często od tej wiedzy, dotyczącej np. różnorodności i interakcji wśród gatunków roślin i zwierząt, ukształtowania terenu, cieków wodnych czy innych właściwości biofizycznych środowiska naturalnego danym miejscu, zależy przetrwanie danej społeczności⁴⁷. W wielu przypadkach wiedza ta jest przekazywana przez kolejne generacje zazwyczaj w formie ustnej, rzadziej pisanej, jest wyrażana w opowiadaniach, legendach czy lokalnym folklorze.

Biblioteki inuickie gromadząc zbiory ukazujące historię i kulturę Inuitów, nagrania ich pieśni i legend oraz prowadząc różne działania popularyzujące osiągnięcia tej społeczności pomagają w zrozumieniu wyjątkowości tego dziedzictwa i jego pielęgnowaniu. Organizowane są wykłady i dyskusje o książkach, stanowiące doskonałą okazję do wymiany poglądów, doświadczeń czy utrwalania wspólnego systemu wartości. Popularne są zajęcia gawędziarskie poświęcone opowiadaniu bajek, przypominaniu legend czy snuciu wspomnień związanych z daną społecznością i sprzyjają doskonaleniu zdolności krasomówczych społeczności. Uczestniczą w nich nie tylko dzieci, ale także starsi mieszkańcy. Przykładem mogą być opowieści dostępne na stronach May Hakongak Community Library, w języku angielskim, Inuktitut i Inuinnaqtun, dotyczące wędrówek wielkiego inuickiego szamana o imieniu Kiviuq (Kiviuq Journey). Uchodzi za jednego z największych bohaterów nie tylko na terenach zamieszkałych przez Inuitów, ale także w całej Kanadzie. Inuici od niepamiętnych czasów opowiadają o nim historie, chociaż nikt nie wie ani gdzie ani kiedy się urodził. Starsi mieszkańcy terenów Arktyki wierzą, że Kiviuq wciąż żyje. Warto podkreślić, że do każdej z prezentowanych opowiadań dołączona jest zakładka zawierająca komentarze starszych mieszkańców oraz słowniczek wyjaśniający terminy, które występują w tekście, a nie są w powszechnym użyciu i tym samym nieznane dla wielu osób⁴⁸.

Ilustracja 5

Opowieści o Kiviuqu dostępne na stronie biblioteki w May Hakongak Community Library

Źródło: Kitikmeot Heritage Society, www.kitikmeotheritage.ca.

⁴⁵ *Database of Best practices on Indigenous Knowledge* [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://www.unesco.org/most/bpindi.htm-20k>.

⁴⁶ D. Dorner, G. E. Gorman, *Indigenous Knowledge...*

⁴⁷ Hasło: *Traditional knowledge* [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: http://en.wiki.org/wiki/Traditional_knowledge.

⁴⁸ May Hakongak Community Library and Cultural Centre [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://www.kitikmeotheritage.ca>.

Na stałych lub czasowych wystawach towarzyszących uroczystościom etnicznym prezentowane są wyroby sztuki rękodzielniczej: ubiory, ozdoby, akcesoria obrzędowe, instrumenty muzyczne czy broń.

Ilustracją może być działalność May Hakongak Community Library⁴⁹. Zapewnia ona dostęp do bogatych zasobów Kitikmeot Heritage Society i proponuje szereg działań o charakterze kulturalnym i edukacyjnym. Dzięki bardzo przyjaznej i pięknie przygotowanej stronie internetowej biblioteki można poznać historię i zwyczaje społeczności Kitikmeot. Programy edukacyjne w wersji angielskiej i Inuinnaqtun przygotowane są dla dorosłych i dzieci z różnych grup wiekowych. Przypominają np. zwyczaje i codzienne życie Inuitów. Prezentowane są wystawy w wersji elektronicznej, np. dotyczące handlu futrami (Angualik Kitikmeot Fur Trader).

Ilustracja 6

Programy edukacyjne dostępne na stronie biblioteki May Hakongak Community Library

Angualik, Kitikmeot Fur Trader

A Magical Journey to Visit Angualik
English and Inuinnaqtun versions!

Stephen Angualik's story in PDF
(907k)

Iqaluktuuq
Download new exhibit booklet (PDF 3MB)

Źródło: Kitikmeot Heritage Society, www.kitikmeotheritage.ca.

Jednym z efektywniejszych sposobów promowania zbiorów etnicznych są wystawki nowych nabytków. NPLS regularnie publikuje takie wykazy i przesyła je do zarejestrowanych użytkowników i poszczególnych bibliotek współpracujących ze sobą. Dzięki coraz powszechniejszej w bibliotekach Nunavut digitalizacji zasobów bibliotecznych zostają one włączone do światowego obiegu i stają się łatwiej dostępne nie tylko w środowisku lokalnym, ale także poza jego granicami,

⁴⁹ Ibidem; <http://www.kitikmeotheritage.ca/exhibits.htm>.

co sprzyja zaprezentowaniu dorobku i osiągnięć społeczności Inuitów wszystkim zainteresowanym oraz przyczynia się do wspierania globalnego zrozumienia.

W bibliotekach podległych NPLS organizowane są również kursy językowe języka angielskiego lub francuskiego jako języka obcego. Instytucje te zajmują także ważne miejsce w kształceniu informacyjnym. Zmniejszają podział cyfrowy poprzez zapewnianie lokalnej społeczności dostępu do zasobów innych kultur. Prowadzą szkolenia w tym zakresie, informują o różnych kursach, które nierzadko organizowane są na terenie bibliotek⁵⁰. Pomagają także osobom mającym kłopoty z odnalezieniem i zrozumieniem otrzymanych informacji.

Bibliotekarze, z racji swojej profesji, są najbardziej świadomi tego, co ludzie chcieliby czytać, czy potrafią czytać i co mogłoby być najbardziej dla nich odpowiednie. Aby jednak w pełni wykorzystać możliwości, jakie mogą zapewnić biblioteki w środowisku rdzennych mieszkańców potrzebni są profesjonalni bibliotekarze wywodzący się ze środowiska Inuitów. Ich liczba jest, niestety, niewystarczająca; dlatego przy niemożności zapewnienia formalnego kształcenia często dla poprawy sytuacji w tym zakresie organizowane są szkolenia przywarsztatowe.

Wszystkie biblioteki działające na Terytorium Nunavut wspierają zadania zapisane m.in. w Deklaracji Narodów Zjednoczonych w sprawie Ludności Tubylczej (*Declaration of the Rights of Indigenous Peoples*), przyjętej 13 sierpnia 2007 roku⁵¹, i w programie Inuickiej Rady Kręgu Polarnego (Inuit Circumpolar Council)⁵². Dotyczą one poczucia jedności wśród Inuitów z terenów koła polarnego, prezentacji ich praw i interesów na forum międzynarodowym, sprzyjania zachowaniu tradycyjnego życia, promocji języka Inuktitut, rozwoju kultury dla obecnych i przyszłych pokoleń, dążenia do zapewnienia pełnego i aktywnego udziału w politycznym, ekonomicznym i społecznym rozwoju kraju ojczystego, rozwijania i wspierania długoterminowej polityki ochrony arktycznego środowiska, spraw dotyczących łowiectwa i wielorybnictwa czy uczestnictwa w pracach na rzecz międzynarodowego uznania praw rdzennej ludności⁵³.

Inuickie placówki biblioteczne otrzymują znaczne wsparcie od różnych organizacji działających w środowisku: organizacji charytatywnych, sponsorów wywodzących się z środowisk handlowych, programów rządowych i pozarządowych agencji takich jak ABC CANADA Literacy Foundation and Starbucks Coffee Canada Gift of Words™, Bill and Melinda Gates Foundation, Calm Air International, Community Access Program – Industry Canada, National Film Board of Canada (NFB), TD Summer Reading Club, TechSoup. Zapewniają one środki finansowe na prowadzoną działalność, na zakup materiałów bibliotecznych, szczególnie dla dzieci i młodzieży, na wspieranie programów edukacyjnych i alfabetyzacyjnych, zakup sprzętu i oprogramowania. Dzięki współpracy z Fundacją B. i M. Ga-

⁵⁰ H. Ying, *The Role of Public Library in a Multicultural Society* [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: http://www.tpml.edu.tw/TaipeiPublicLibrary/download/eresource/tplpub_periodical/articles/2401/240101.pdf.

⁵¹ *Declaration on the Rights of Indigenous Peoples* [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://www.un.org/esa/socdev/unpfii/en/declaration.html-32k>.

⁵² *Inuit Circumpolar Council* (Canada) [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://www.inuitcircumpolar.com/index.php?ID=1&Lang=En-17k>.

⁵³ *Inuit Circumpolar Council* [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://www.inuit.org>.

tesów sieć bibliotek publicznych na terenie Nunavut jest zaopatrywana w komputery, oprogramowanie i inne urządzenia wspomagające ich pracę.

Ważną organizacją ściśle współpracującą z bibliotekami i wspomagającą rządowe działania na rzecz alfabetyzacji społeczeństwa i zachowania dziedzictwa kulturowego i etnicznego oraz wszelkie przedsięwzięcia w tym zakresie jest The Nunavut Literacy Council. Podejmowane przez nią prace prowadzone są w 4 urzędowych językach: Inuktitut, Inuinnaqtun, angielskim i francuskim.

W zakres działań podejmowanych przez Nunavut Literacy Council wchodzi:

- dostarczanie informacji, materiałów oraz szkolenie osób zainteresowanych pracą na rzecz alfabetyzacji i projektami w zakresie podstawowej edukacji;
- współpraca ze środowiskiem w celu wypracowania umiejętności niezbędnych do planowania, przygotowania i kierowania lokalnymi projektami. Dwujęzyczne warsztaty obejmują m.in. ocenę potrzeb, pisanie projektów, pozyskiwanie funduszy czy ocenę projektów;
- prowadzenie Literacy Resource Centers, które dysponuje obszerną biblioteką zawierającą książki, kasety video i inne materiały, udostępniane także na zewnątrz;
- prowadzenie dwujęzycznej strony internetowej z bieżącymi informacjami na temat Nunavut Literacy Council i działań na rzecz alfabetyzacji na terenie północnych terytoriów Kanady;
- publikowanie dwujęzycznego biuletynu;
- dostarczanie rządowi Nunavut, mediom i wszystkim zainteresowanym informacji na temat alfabetyzacji w Nunavut;
- zapewnianie dwujęzycznych materiałów edukacyjnych dla wszystkich zainteresowanych;
- promowanie alfabetyzacji w Nunavut poprzez organizowanie uroczystości takich jak Nunavut Literacy Week, National Family Literacy Day, and Inuktitut Uqauittin Week oraz Hosting the Nunavut PGI Golf Tournament for Literacy, zorganizowanego przez Petera Gzowski⁵⁴.

W 2003 roku Nunavut Literacy Council po raz pierwszy uczestniczyła w międzynarodowym badaniu dotyczącym stanu alfabetyzacji wśród dorosłych mieszkańców Terytorium (International Adult Literacy & Skills Survey). Rok wcześniej otrzymała nagrodę Canada Post Literacy Award za działania i osiągnięcia w zakresie alfabetyzacji społeczeństwa na terenie Nunavut.

Podkreślić należy, że m.in. z inicjatywy Nunavut Literacy Council dzień 27 stycznia uznano Dniem Rodzinnej Alfabetyzacji. Ideą tego przedsięwzięcia jest zwrócenie uwagi na szczególną rolę rodziców w edukacji dzieci, nauce języka, jak również w kształtowaniu silnej kulturowej i personalnej tożsamości swoich najbliższych. Dla wspomagania rodziców w tych działaniach Nunavut Literacy Council przygotowało specjalne zestawy materiałów edukacyjnych w języku Inuitów⁵⁵.

Istniejące na terenie Kanady ustawodawstwo (np. Constitution Act z 1982 roku czy Canadian Multiculturalism Act z 1988 r.) gwarantuje różnym grupom etnicz-

⁵⁴ The Nunavut Literacy Council [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://www.nunavutliteracy.ca/-6k>.

⁵⁵ Tamże.

nym i narodowym prawa m.in. w zakresie rozwoju własnej edukacji i kultury oraz zobowiązuje rząd federalny i rządy prowincji do zapewnienia i przestrzegania postanowień zapisanych w tych dokumentach, tym samym urzeczywistniając wielokulturowy rozwój społeczeństwa kanadyjskiego⁵⁶. Kanadyjska narodowa polityka wielokulturowości zachęca etnokulturowe grupy do zachowania ich własnej kultury i wartości w kontekście krajowym. Zaangażowanie Inuitów w działania na rzecz wydawania etnicznej prasy i organizowania bibliotek doskonale wpisuje się w program tworzenia i zachowania dziedzictwa kulturowego Kanady⁵⁷. Tym działaniom sprzyja też Canadian Library Association, które stara się wspierać i reagować na wszelkie oczekiwania wielojęzycznej i wielokulturowej ludności zamieszkującej rozległe tereny Kanady⁵⁸.

⁵⁶ *Ethnic Minorities in Canada. A Governance Perspective. Executive Summary* [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: <http://www.iog.ca/publications/ethnic.PDF>.

⁵⁷ Tamże.

⁵⁸ *Canadian Library Association/Association Canadienne des bibliothèques Position Statement on Library Services to Linguistic and Ethnic Minorities* [online]; [dostęp 15.01.2009]. Dostępny: http://www.cla.ca/AM/Template.cfm?Section=Position_Statements&Template=/CM/ContentDisplay.cfm&ContentID=3051-29k.